ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

КАФЕДРА МОВОЗНАВСТВА ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВИ

КАФЕДРА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник директора з
науково-педагогічної та
навчально-методичної роботи
_____Т.М. Марченко
«24» _____ 2020 року

П Р О Г Р А М А

комплексного іспиту

з російської мови, зарубіжної літератури та методик їх навчання, теорії та практики освіти

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Бахмут 2020

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», кафедра мовознавства та російської мови, кафедра світової літератури, кафедра педагогіки та методики викладання.

Програма комплексного екзамену з російської мови, зарубіжної літератури та методик їх навчання, теорії та практики освіти (для студентів 4 курсу денної форми навчання за напрямом підготовки 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) укладена відповідно до навчальних планів та освітньо-професійних програм, затверджених вченою радою Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Укладачі програми:

Габідулліна А. Р. – д. філол. н., професор кафедри мовознавства та рос. мови
Колесніченко О. Л. – к. філол. н., доцент кафедри мовознавства та рос. мови
Комаров С. А. – д. філол. н., професор кафедри світової літератури
Кокоріна Л. В. – к. філол. н., доцент кафедри педагогіки та методики викладання

Затверджено на засіданні кафедри мовознавства та російської мови
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.
Завідувач кафедри _____ к. філол. н., доцент Колесніченко О.Л.

Затверджено на засіданні кафедри світової літератури
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.
Завідувач кафедри _____ д. філол. н., професор Комаров С.А.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та методики викладання
Протокол № від «28» 08 2020 р.
Завідувач кафедри _____ к. пед. н., доцент Кокоріна Л.В.

Обговорено та рекомендовано Науково-методичною радою Горлівського інституту іноземних мов
Протокол № ___ від «_____» _____ 20____ р.
Голова _____ проф. Т. М. Марченко

ЗМІСТ

Пояснювальна записка…….....4
1. Вимоги до рівня та якості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на комплексному іспиті……...5
2. Структура державного іспиту…….…...7
3. Зміст лінгвістичної підготовки……..……8
4. Зміст літературознавчої підготовки……10
5.Зміст педагогічної підготовки……...13
6.Зміст методичної підготовки ……....……14
7.Завдання з методики навчання російської мови …….……15
8. Завдання з методики викладання зарубіжної літератури…….....20
9. Критерії оцінювання рівня та якості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на комплексному іспиті з російської мови, зарубіжної літератури і теорії та практики освіти.....22
9.1.Критерії оцінювання відповіді з російської мови…….……22
9.2.Критерії оцінювання відповіді з зарубіжної літератури……...23
9.3. Критерії оцінювання з теорії та практики освіти…… 25
9.4. Критерії оцінювання практичного завдання……..26
9.5.Підсумкова оцінка за іспит…….……..31
10.Зразок екзаменаційного білета ……...…37
11.Рекомендована література для підготовки до державного іспиту…….38
12.Зміни та доповнення …….…...…43

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Комплексний екзамен з російської мови, зарубіжної літератури та методик їх навчання, теорії та практики освіти має на меті визначення готовності студентів-випускників до здійснення професійно-методичних функцій учителя російської мови, зарубіжної літератури загальноосвітньої школи. У межах цього іспиту перевіряється та оцінюється практична та науково-теоретична підготовка майбутніх спеціалістів з російської мови, зарубіжної літератури та методик їх викладання, саме: сформованість комунікативних, планувальних та організаційних умінь, необхідних учителю російської мови та зарубіжної літератури в його професійній діяльності.

До складання комплексного екзамену з російської мови та методики її навчання, теорії та практики освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр») допускаються студенти IV курсу, які повністю виконали всі вимоги навчального плану, зокрема програми навчальної дисципліни «Сучасна російська літературна мова» за аспектами: фонетика і фонологія, лексика, морфеміка і словотвір, морфологія, синтаксис; стилістика, лінгвістичний аналіз тексту, а також з курсу методики навчання російської мови.

Програма комплексного екзамену призначена для здобувачів, які закінчують Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «ДДПУ» за денною формою навчання зі спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Для проведення комплексного екзамену формується державна екзаменаційна комісія в складі голови та екзаменаторів (членів) комісії. Комісія створюється щорічно наказом ректора і діє протягом календарного року.

1. ВИМОГИ ДО РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ НА КОМПЛЕКСНОМУ ІСПИТІ

Російська мова та методика її навчання

Головною вимогою комплексного іспиту до рівнів теоретичних знань здобувачів є володіння ними сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення комплексного аналізу мовних явищ у синхронному та діахронному аспектах.

Відповідь здобувача-випускника з теоретичних аспектів мовознавчих дисциплін повинна підтвердити достатньо повне знання сучасного стану функціонування російської мови і методики її викладання.

Комплексний екзамен з російської мови та методики її навчання, теорії та практики освіти має на меті перевірку й оцінку знань сучасного стану та історичного розвитку російської мови:

- наукового вивчення мовних фактів у поняттях і термінах сучасної лінгвістики;
- різних рівнів мовної системи в їхньому взаємозв'язку, внутрішньої єдності одиниць мови і категорій, ієрархічних відношень між ними;
- норм сучасної російської літературної мови і вимог до культури мови вчителя в її усній і писемній формах;
- стилістичної структури сучасної російської мови, методів і прийомів лінгвістичного тлумачення тексту;
- сучасних підходів до аналізу мовних явищ, зокрема комунікативного, функціонального, психолінгвістичного, соціолінгвістичного, парадигматичного тощо і їхнього значення для практики навчання російської мови;
- діалектологічного поділу російської мови, основних її говорів і їхніх особливостей;
- основ викладання сучасної російської мови у середніх навчальних закладах.

На комплексному іспиті здобувачі повинні продемонструвати вміння:

- спостерігати, класифікувати й систематизувати мовний матеріал за певними ознаками, науково узагальнювати факти мови й робити висновки;
- методично правильно планувати навчальні дії з метою оптимального засвоєння учнями програмового матеріалу;
- працювати з першоджерелами, всіма видами мовознавчих і термінологічних словників.

Зарубіжна література

На комплексному екзамені здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати **знання**:

- з історії зарубіжної літератури різних періодів та напрямків (історико-літературний процес в цілому, творчість видатних письменників, що визначали художній розвиток епохи, напрямку або течії, та ідейно-художня своєрідність їх творів): античність, середньовіччя, Відродження, XVII – XVIII століття (бароко, класицизм, Просвітництво), XIX століття (романтизм, реалізм), межа XIX – XX

століть (натуралізм, символізм), ХХ століття (модернізм, екзистенціалізм, «втрачене покоління», постмодернізм);

- з теорії літератури (основні літературознавчі терміни);

- з методики викладання зарубіжної літератури в загальноосвітніх школах України – у 5-8 класах (теорію та практику дисципліни, основні терміни, типологію уроків із зарубіжної літератури, їх структурну послідовність, вікові особливості сприйняття тексту художнього твору школярами, методи і прийоми викладання матеріалу).

На комплексному державному екзамені здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати такі **уміння:**

- вміння аналізувати своєрідність стилю, жанру, композиції, системи персонажів запропонованих в екзаменаційному білеті художніх творів;

- виявляти риси літературної традиції і новаторства в творах представників літературного процесу тієї чи іншої епохи;

- аналізувати основні закономірності літературних процесів;

- порівнювати літературні явища;

- володіти теоретико-літературними поняттями;

- бачити національну своєрідність кожної літератури;

- уміння визначати задачі уроку, підбирати матеріал до уроку, писати план-конспект уроку зарубіжної літератури, визначати доцільність використання того чи іншого методичного прийому, використовувати теоретичні знання для рішення педагогічних задач.

- сформовані мовні та мовленнєві уміння та навички.

Теорія та практика освіти

Випускники повинні вільно володіти професійними компетентностями, необхідними для роботи в закладах загальної середньої освіти.

На комплексному іспиті здобувачі-випускники повинні продемонструвати сформованість загальних і фахових компетентностей, зокрема: володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності вчителя; знання різних галузей педагогіки; вміння поєднувати їх з практикою, наводячи приклади з власного досвіду практичної педагогічної діяльності; вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності, сформованість аналітичного і синтетичного педагогічного та методичного мислення.

Випускники повинні володіти також нормами педагогічного і міжособистісного спілкування, вміти правильно реалізовувати ці норми у різних видах навчальної і професійної діяльності.

Програмні результати навчання: здобувач-випускник:

- знає нормативну базу реалізації освітньої політики в Україні;

- знає основні історичні етапи розвитку педагогічної науки та освітніх систем;

- знає та розуміє принципи, форми, сучасні загальнодидактичні методи, методичні прийоми з предмету в закладах загальної середньої освіти;

- знає та розуміє особливості навчання різнорідних груп учнів, диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливостей учнів;
- уміє оперувати базовими педагогічними категоріями та термінами;
- уміє застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності;
- добирає і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів;
- володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини;
- здатний проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, уміє виявляти булінг серед учнів та протидіяти йому, організовувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками;
- здатний цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу, співробітництва.

Відповідь здобувача вищої освіти з теорії та практики освіти повинна підтвердити достатнє опанування програмних результатів навчання, пов'язаних з фахом учителя закладу загальної середньої освіти, а також розуміння й вміння критично оцінювати сучасний стан педагогічної науки і практики.

Відповідаючи на питання з теоретичних аспектів педагогіки, здобувач повинен повністю розкрити його зміст, продемонструвати свої вміння визначати, систематизувати та аналізувати відповідні педагогічні явища.

2. СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ

Комплексний іспит для атестації на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти складається з усної частини, що включає питання з усіх розділів сучасної російської літературної мови, зарубіжної літератури та питання з теорії та практики освіти.

Усна частина іспиту передбачає відповідь здобувача вищої освіти на 3 теоретичних питання (з сучасної російської літературної мови, зарубіжної літератури, теорії та практики освіти).

Відповідаючи на питання з теоретичних аспектів мовознавчих дисциплін та методики викладання російської мови, здобувач вищої освіти повинен повністю розкрити його зміст, показати своє вміння визначати, систематизувати та аналізувати відповідні лінгвістичні явища.

Усна частина іспиту передбачає одне теоретичне питання з педагогічних дисциплін з ілюструванням їх реалізації у практичній педагогічній діяльності. У відповіді студент має розкрити:

- сутність певного педагогічного явища або процесу на основі знань, засвоєних у процесі вивчення навчальних дисциплін педагогічного циклу;
- практику реалізації, впровадження або існування такого явища з опорою на власний педагогічний досвід, набутий підчас навчальних та виробничих практик у закладах загальної середньої освіти.

Практична частина екзамену передбачає виконання практичного завдання з методики навчання російської мови або з методики навчання зарубіжної літератури, яке передбачає підготовку кваліфікаційного завдання, що моделює діяльність учителя російської мови та зарубіжної літератури.

3. ЗМІСТ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

1. Поняття фонеми. Співвідношення понять фонема і звук.
2. Система голосних фонем сучасної російської літературної мови. Класифікація голосних.
3. Система приголосних фонем сучасної російської літературної мови. Класифікація приголосних.
4. Зміни звуків у потоці мовлення. Позиційні та комбінаторні зміни звуків (загальна характеристика).
5. Предмет морфеміки. Морфемна структура слів. Поняття морфа й морфеми. Типи морфем російської мови.
6. Предмет і завдання словотвору. Основа твірна, непохідна і похідна. Похідні слова, їх ознаки. Словотвірний тип. Продуктивні і непродуктивні словотвірні типи.
7. Морфологічні способи словотвору сучасної російської літературної мови. Універбація.
8. Морфолого-синтаксичний, лексико-синтаксичний, лексико-семантичний способи словотвору сучасної російської мови.
9. Багатозначність слова. Типи лексичних значень. Види переносу значень (метафора, метонімія, синекдоха). Види зміни обсягу вторинного значення (розширення, звуження, зсув значення).
10. Лексичні омоніми в російській мові. Полісемія та омонімія, критерії їх розрізнення. Явища, суміжні з омонімією (омоформи, омофони, омографи). Пароніми в російській мові. Структурні типи паронімів. Партоніми.
11. Синонімія як вираження смислової еквівалентності в слові. Джерела виникнення синонімів. Типи синонімів і синонімічних рядів. Антоніми та їх різновиди.
12. Фразеологія російської мови. Класифікації фразеологізмів
13. Предмет граматики. Основні поняття граматики: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія
14. Частини мови і принципи їх класифікації.
15. Іменник як частина мови. Загальне значення, граматичні ознаки і синтаксичні функції. Лексико-граматичні розряди іменників: власні і загальні іменники, конкретні та абстрактні, матеріально-речовинні та предметні, збірні й одиничні іменники, назви істот і неістот. Граматичні категорії іменника.
16. Прикметник як частина мови. Значення прикметника, його граматичні ознаки. Розряди прикметників за значенням. Утворення присвійних прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників. Відмінювання прикметників.
17. Загальна характеристика числівника як частини мови. Значеннєві розряди числівників. Структурні розряди числівників. Граматичні категорії числівника. Словозміна числівника.
18. Займенник як частина мови. Розряди займенників за значенням. Співвідношення займенників з різними частинами мови.

19. Загальна характеристика дієслова як частини мови. Система дієслівних форм. Граматичні категорії дієслова.
20. Дієприкметник як форма дієслова. Перехід дієприкметників у прикметники та іменники.
21. Дієприслівник як форма дієслова. Його граматичні ознаки, особливості творення і функціонування. Перехід дієприслівників в інші частини мови.
22. Прислівник. Розряди за значенням, походженням та структурою.
23. Загальна характеристика прийменників, сполучників, часток як частини мови. Структурні типи. Перехід інших частин мови у службові частини мови.
24. Синтаксис як розділ мовознавства. Одиниці синтаксису. Словосполучення як синтаксична одиниця. Типи словосполучень і способи зв'язку слів у словосполученні.
25. Речення як основна синтаксична одиниця та його ознаки. Предикативність речення як комплекс модально-часових значень. Двоскладні речення**.** Граматична основа двоскладного речення. Структурні типи присудків. Односкладні речення**.** Головний член як компонент граматичної основи односкладного речення. Класифікація односкладних речень. Означено-особові речення. Неозначено-особові речення. Узагальнено-особові речення. Безособові речення і їх різновиди. Способи вираження граматичної основи в безособових реченнях. Інфінітивні речення і їх різновиди. Номінативні речення і їх різновиди. Вокативні речення. Питання про ґенітивні речення.
26. Другорядні члени речення**.** Морфологізовані і неморфологізовані другорядні члени речення.
27. Прості ускладнені речення**.** Речення з однорідними членами**.** Речення з відокремленими членами. Способи їх вираження.
28. Складносурядні речення, їх головні семантико-граматичні ознаки. Класифікація складносурядних речень.
29. Складнопідрядні речення, їх головні семантико-граматичні ознаки. Класифікація складнопідрядних речень.
30. Безсполучникові складні речення. Класифікація безсполучникових речень.

4. ЗМІСТ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ ПІДГОТОВКИ

Головні етапи розвитку літературного процесу. Уявлення про літературні епохи. Жанри античної літератури, літератури доби середніх віків, Відродження, XVII – XVIII століття, XIX та XX століть. Генезис літературних родів та їх основних жанрових різновидів у зазначені періоди. Релігійні та філософські принципи літератури різних епох. Зміну світоглядних та духовних парадигм читачів та письменників. Виникнення та розвиток літературних напрямків та течій (класицизм, бароко, просвітницький реалізм, сентименталізм, романтизм, критичний реалізм, ранні модерністські течії – естетизм, символізм, імпресіонізм, акмеїзм, футуризм, «високий» модернізм, екзистенціалізм, «театр абсурду», постмодернізм). Загальні поняття і терміни, необхідні для розуміння основних тенденцій розвитку світового літературного процесу. Найбільш видатні представники та найбільш вагомі художні твори вивчених періодів.

1. Термінологічний мінімум

Античність, міф, міфологія, силабо-тонічна система, фольклор, ямб, хорей, амфібрахій, дактиль, анапест, гекзаметр, епічна поема, тропи, фабула, сюжет, образ, езопова мова, епіграма, елегія, епіграма, гіпербола, епітет, ідея, тема, іронія, катарсис, колізія, композиція, контекст, кульмінація, лейтмотив, ліричний герой, агон, ексод, епісодій, корифей, парабаса, пародос, пролог, психологічний паралелізм, резонер, стасіми, строфа, драма, трагедія, трагічне, комедія, комічне, конфлікт, доба середньовіччя, куртуазна література, трубадури, ваганти, мінезингери, рід, жанр, епос, героїчний епос, лірика, клерикальна література, пафос, доба Відродження, Ренесанс, гуманізм, сонет, паралелізм, інтрига, літературний напрям, літературна течія, новела, вічний образ, утопія, поліфонія, естетика, алегорія, пародія, філістер, прототип, художній метод, контекст, ліро-епічна поема, композиція, естетичний ідеал, «байронічний герой», образ автора, підтекст, колорит епохи, персонаж, характер, конфлікт, суб'єктивний час, історичний час, образ-символ, літературна школа, трансценденталізм, поетика, романтичний образ, художній світ, гумор, фантастика, бароко, контраст, антитеза, метафора, класицизм, ода, риторичне питання, сатира, фарс, комедія «дель арте», доба Просвітництва, «роман виховання», «природна людина», філософська повість, повість-казка, сентименталізм, романтизм, романтична іронія, принцип «двох світів», балада, гротеск, аболіціоністський роман, реалізм, неоромантизм, модернізм, символізм, акмеїзм, футуризм, «нова драма», естетизм, імпресіонізм, антиутопія, екзистенціалізм, «втрачене покоління», фрейдизм, архетип, сюрреалізм, «південна школа», постмодернізм, «театр абсурду», постмодерністська іронія, фрагментарна композиція, жанровий синкретизм, інтертекстуальність, алюзія, ремінісценція.

2. Тематика комплексного екзамену (питання із зарубіжної літератури)

1. Дайте загальну характеристику античної літератури, вкажіть її періодизацію. Доведіть, що міфологія є основою античної літератури. Назвіть

основні категорії та цикли міфів. Охарактеризуйте творчість Гомера та його героїчний епос. Проаналізуйте ідейно-художню своєрідність поеми «Іліада» (композицію, проблематику, систему образів).

2. Дайте загальну характеристику лірики Стародавньої Греції та Риму. Поясніть, у чому полягає її жанрова своєрідність. Назвіть представників лірики Греції та Риму. Дайте загальну характеристику римської поезії «золотої доби». «Енеїда» Вергілія як римський героїчний епос. Проаналізуйте сюжетно-композиційну своєрідність поеми, визначте головну ідею твору.

3. Давньогрецька трагедія: походження та структура. Покажіть внесок Есхіла, Софокла, Еврипіда у розвиток трагедії. Розкрийте проблематику трагедії Софокла «Цар Едип». Походження та структура давньогрецької комедії. Висвітіть творчість Аристофана. Покажіть, у чому полягає проблематика комедії Аристофана «Хмари».

4. Дайте загальну характеристику літературного процесу доби Середньовіччя. Поясніть, у чому полягає особливість французького героїчного епосу. Проаналізуйте епічний твір «Пісня про Роланда». Дайте загальну характеристику куртуазної літератури Середньовіччя (лицарська поезія та роман). Проаналізуйте її жанрову своєрідність і тематику.

5. Проаналізуйте своєрідність задуму «Божественної комедії» Данте, висвітіть алегоричний зміст та символіку поеми, її композицію. Покажіть співіснування середньовічної традиції та ідеї гуманізму у творі. Відродження в Італії. Доведіть, що Ф. Петрарка є засновником італійського гуманізму. Проаналізуйте художне значення «Книги пісень» Ф. Петрарки.

6. Охарактеризуйте Відродження в Англії. Визначте проблематику трагедій В. Шекспіра. Проаналізуйте художню своєрідність трагедії «Гамлет». Доведіть, що образ Гамлета – «вічний» образ світової літератури.

7. Охарактеризуйте Відродження в Іспанії. Поясніть, чому «Дон Кіхот» М. Сервантеса вважається пародією на лицарський роман. Проаналізуйте образи Дон Кіхота та Санчо Панси. Своєрідність іспанської ренесансної драми. Висвітіть жанрову своєрідність і проблематику творчості Л. де Веги.

8. Бароко як літературний напрям XVII століття. Охарактеризуйте філософську основу та естетику бароко, систему жанрів. Дайте стислу характеристику бароко і літературі Іспанії, Германії, Англії. Покажіть риси бароко у драмі П. Кальдерона «Життя є сон».

9. Класицизм як літературний напрям XVII століття. Дайте характеристику класицизму у Франції, його естетичним засадам. Назвіть представників у різних країнах. Ж. Б. Мольєр як творець «високої комедії». Проаналізуйте художню своєрідність комедії «Тартюф» (проблематика, образи, риси класицизму).

10. XVIII століття – доба Просвітництва. Охарактеризуйте філософську основу та естетику головних літературних напрямків епохи, назвіть їх представників. Сентименталізм в західноєвропейській літературі. Висвітіть жанрову своєрідність «Сентиментальної подорожі» Л. Стерна. Розкрийте образ оповідача та психологізм твору.

11. Дайте характеристику добі Просвітництва в Англії, висвітіть етапи розвитку та систему жанрів. Розкрийте жанрову своєрідність, коло проблем

роману Д. Дефо «Робінзон Крузо». Проаналізуйте роман-памфлет Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера» як просвітницький твір.

12. Просвітництво у Германії. Назвіть основні естетичні принципи і представників руху «Буря і натиск». Проаналізуйте просвітницькі ідеї трагедії Й. В. Гете «Фауст». Покажіть специфіку концепції життя і людини у творі, структуру трагедії, її жанрову своєрідність.

13. Охарактеризуйте романтизм як літературній напрям. Висвітіть систему жанрів та концепцію романтичної особистості. Поясніть своєрідність романтизму в Німеччині. Проаналізуйте втілення романтичних принципів у романі Е. Т. А. Гофмана «Життєві погляди кота Мурра».

14. Поясніть, у чому полягає своєрідність романтизму в Англії. Дайте характеристику лірики лейкістів (В. Вордсворт, С. Кольридж). Ліро-епічна поема – художнє досягнення доби романтизму. Проаналізуйте проблематику, образи автора та героя у поемі Дж. Байрона «Паломництво Чайльд Гарольда».

15. Дайте характеристику романтизму у літературі США (періодизація, естетика, представники). Висвітіть ідейно-художню своєрідність пенталогії Дж. Ф. Купера про Шкіряну Панчоху. Охарактеризуйте естетичні погляди Е. По і поясніть, як вони реалізуються у лірриці та новелістиці автора. З'ясуйте, у чому полягає своєрідність новели «Падіння дому Ашерів».

16. Охарактеризуйте реалізм як художній метод та літературний напрям. Висвітить естетичні принципи, своєрідність жанрової системи. Поясніть, у чому полягає своєрідність французького реалізму. Покажіть становлення молодої людини в романі «Червоне і чорне» Стендаля.

17. Французький реалістичний роман першої половини XIX ст. Охарактеризуйте своєрідність творчої манери О. де Бальзака. Покажіть риси реалізму в романі «Батько Горіо». Тема «втрачених ілюзій» у європейській літературі XIX ст. Об'єктивний метод у творчості Г. Флобера. Розкрийте конфлікт між ілюзією та реальністю у романі «Пані Боварі».

18. Охарактеризуйте французький натуралізм. Еміль Золя як теоретик натуралізму. Поясніть, у чому полягає ідейно-художня своєрідність роману Е. Золя «Жерміналь».

19. Покажіть, як реалізуються морально-філософські погляди Ф. М. Достоєвського в романі «Злочин та покарання». Розкрийте проблематику, систему образів, символіку, християнські мотиви у творі.

20. Поясніть, як розкривається «думка народна» в романі Л. М. Толстого «Війна та мир». Розкрийте значення назви. Охарактеризуйте жанрову своєрідність твору.

21. Охарактеризуйте основні тенденції розвитку світової драматургії на зламі XIX – XX ст. Поясніть, який внесок зробили Г. Ібсен, А. П. Чехов та Б. Шоу у розвиток «нової драми». Проаналізуйте своєрідність комедії А. П. Чехова «Вишневий сад».

22. Дайте повну характеристику «Срібної доби» російської поезії. Вкажіть літературні течії, їх естетику та представників. О. О. Блок як представник російського символізму. Проаналізуйте основні мотиви лірики О. О. Блока.

23. Розкрийте основні тенденції розвитку світового літературного процесу першої половини XX століття. Охарактеризуйте модернізм як головний

художній феномен епохи, його естетику та течії. Висвітіть проблематику і новаторство техніки у романі В. Вульф «На маяк». Ф. Кафка як предтеча екзистенціалізму. Покажіть притчовий зміст роману Ф. Кафки «Процес».

24. Охарактеризуйте французький екзистенціалізм, його теорію, естетику та історію. Покажіть втілення його філософських і естетичних принципів у повісті А. Камю «Сторонній» і драмі Ж.-П. Сартра «Мухи».

25. Охарактеризуйте постмодернізм як основний літературний напрямок кінця XX століття. Естетичні принципи і представники. Проаналізуйте роман Дж. Фаулза «Жінка французького лейтенанта» (проблематику, систему персонажів та художню своєрідність).

5. ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

1. Нормативно-правова база реалізації освітньої політики в Україні. Система освіти в Україні., її співвіднесення з системами освіти європейських країн.

2. Педагогіка, історія розвитку, її основні категорії та взаємозв’язок між ними. Наведіть приклади таких зв'язків.

3. Методологічні основи педагогіки. Схарактеризуйте методи науково-педагогічних досліджень. Наведіть приклади їхнього використання у дослідницькій діяльності здобувача вищої освіти.

4. Узагальніть принципи педагогічного процесу. Наведіть приклади їх реалізації в освітньому процесі на уроках з фахлвих предметів та в позаурочній діяльності.

5. Розкрийте сутність дидактики як педагогічної теорії навчання, особливості становлення цієї галузі педагогічних знань, її практичну знацущість.

6. Навчання як дидактична категорія. Схарактеризуйте зміст навчання, його основні компоненти та зв’язок між ними. Узагальніть сутність компетентнісного підходу в сучасній освітній парадигмі.

7. Нова українська школа: основні приципи, форми і метоли навчання. Проаналізуйте ефективність такої освітньої реформи.

8. Документи, що визначають зміст освіти в сучасній школі: навчальні плани, програми, підручники. Вимоги до цих документів.

9. Методи навчання як дидактична категорія, класифікації методів навчання. Обґрунтуйте предметну зумовленість методів і прийомів навчання.

10. Основна та допоміжні організаційні форми навчання. Урок як основна організаційна форма навчання у сучасній школі. Типологія та види уроків. Нестандартні уроки.

11. Видатні персоналії та їх внесок у розвиток педагогічної думки. Я. А. Коменський як засновник педагогічної теорії.

12. Видатні персоналії та їх внесок у розвиток педагогічної думки. Педагогічна система К. Д. Ушинського.

13. Видатні персоналії та їх внесок у розвиток педагогічної думки. Педагогічна теорія та практика А. С. Макаренка.

14. Видатні персоналії та їх внесок у розвиток педагогічної думки. Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського.

15. Теорія виховання. Обґрунтуйте правомірність існування таких понять як «виховання» і «виховна робота». Схарактеризуйте рушійні сили виховання.

16. Схарактеризуйте методи виховання, наведіть їх класифікації. Проаналізуйте доцільність або недоцільність методу покарання.

17. Узагальніть форми виховання, їх ознаки та різновиди. Надайте порівняльну характеристику таких організаційних форм виховання, як колективна творча справа та виховний захід.

18. Дайте визначення дитячого колективу, наведіть його ознаки та етапи розвитку. Поясніть систему перспективних ліній у роботі з колективом.

19. Класний керівник сучасної школи: характеристики, функції, напрямки роботи. Проаналізуйте ефективність роботи класного керівника в умовах сьогодення, наводячи приклади з власного досвіду.

20. Поясніть сутність педагогічної майстерності, схарактеризуйте її складові та шляхи формування. Особистість учителя як метод виховання: особистісні якості та професійні компетентності.

21. Інноваційні педагогічні технології. Узагальніть умови застосування інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховному процесі та готовність педагога до інноваційної педагогічної діяльності (бар'єри в реалізації інновацій).

22. Поясніть сутність інклюзивної освіти. Порівняйте інтеграцію та інклюзію. Схарактеризуйте етапи розробки та реалізації індивідуального плану навчання дітей з особливими освітніми потребами.

23. Поясніть явище булінгу в сучасних школах. Проаналізуйте його передумови виникнення та шляхи подолання.

24. Професійна педагогічна компетентність учителя: необхідність чи необов'язкова додаткова перевага. Підвищення кваліфікації учителів.

25. Парадигма неперервної освіти або освіти впродовж життя (life-long learning). Проаналізуйте соціальні передумови її виникнення. Розкрийте зміст сучасного підходу до вікової періодизації. Узагальніть найбільш уживані форми неперервної освіти.

6. ЗМІСТ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Методика навчання російської мови

1.Понятие о методике преподавания русского языка как педагогической науке.
2. Объект и предмет методики преподавания русского языка.
3. Направления в методике преподавания русского языка.
4. Методы исследования в методике преподавания русского языка.
5. Связки методики преподавания русского языка с другими науками.
6. Русский язык как учебный предмет. Цели и задания преподавания русского языка в современной школе.
7. Содержание школьного курса русского языка. Три типа учебного материала в языковой части курса: знание о языке, языковых умениях, способах деятельности с языковыми явлениями. Цели и задания преподавания русского языка в школе.
8. Программа по русскому языку: цели, основные направления в работе, методическое обеспечение.
9. Урок как основная форма организации учебной работы в школе.

10. Принципы и виды анализа урока.
11. Методы и приемы преподавания русского языка.
12. Планирование учебного материала. Виды планирования: календарный, тематический, календарно-тематический планы. План урока.
13. Фронтальные (коллективные), групповые и индивидуальные формы работы с учениками на уроках русского языка.
14. Формы и приемы организации самостоятельной работы учеников при изучении русского языка.
15. Дифференцированное обучение на уроках русского языка.
16. Классификация диктантов по цели: обучающие и контрольные. Предупредительный, объяснительный диктанты. Диктанты, которые предусматривают работу с исходным текстом: творческие, свободные.
17. Структурные компоненты урока подачи нового материала. Методы изложения нового материала.
18. Виды упражнений на уроках закрепления материала.
19. Структура уроков обобщения знаний. Виды упражнений на уроках обобщения и систематизации знаний.
20. Цель изучения школьных курсов фонетики, графики и орфоэпии. Содержание работы, направленной на изучение данных разделов, знание о фонетических понятиях и фактах, учебно-языковых фонетических умениях.
21. Основные понятия орфографии и пунктуации. Орфограммы и пунктограммы, которые изучаются в школе.
22. Содержание обучения школьников словообразованию: лингвистические знания по морфемике и словообразованию, словообразовательные понятия, основные умения и навыки школьников по словообразованию.
23. Виды упражнений при изучении словообразования.
24. Трудности при изучении морфемного анализа слова.
25. Основные направления изучения морфологии в школе.
26. Основные методы изучения лексических понятий.
27. Основные типы упражнений из лексики и фразеологии.
28. Лингвистические сведения для изучения синтаксиса русского языка.
29. Синтаксические упражнения.
30. Виды ошибок и методика их предупреждения.
31. Развитие речи в процессе учебной деятельности.
32. Подготовка и написание творческих работ.
33. Виды изложений.
34. Типы сочинений.
35. Анализ творческих работ учеников. Оценивание, типы ошибок, которые выносятся при проверке.
36. Средства активизации деятельности учеников на уроках русского языка.

7. ЗАВДАННЯ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ

Готуючись до виконання практичного завдання, студенти-випускники повинні ознайомитися зі змістом рекомендованої методичної літератури, вимогами шкільної програми з російської мови, вимогами до знань, умінь та навичок школярів, розглянути матеріал шкільних підручників, підготувати дидактичний матеріал, таблиці, схеми.

1. Составьте конспект урока, относящегося к нестандартным формам обучения русскому языку, по одной из пунктуационных тем (класс и тема по самостоятельному выбору).
2. Составьте конспект урока закрепления по теме: «Знаки препинания в предложениях с вводными словами».
3. Составьте конспект урока подачи новых знаний по теме: «Однозначные и многозначные слова».
4. Составьте конспект урока закрепления по теме: «Знаки препинания в сложносочиненных предложениях».
5. Составьте конспект урока получения новых знаний на тему: «Правописание приставок пре- и при-».
6. Составьте конспект урока закрепления по теме: «Виды придаточных предложений».
7. Составьте конспект урока повторения по теме: «Правописание личных окончаний глаголов».
8. Составьте конспект урока систематизации и обобщения материала по теме: «Постановка тире в простом предложении».
9. Составьте конспект урока подачи новых знаний по теме: «Лексическое значение слова».
10. Составьте конспект урока повторения материала по теме: «Безударные проверяемые гласные в корне слова».
11. Составьте конспект урока подачи новых знаний по теме: «Причастный оборот. Знаки препинания при причастном обороте».
12. Составьте конспект урока повторения и закрепления по теме: «Прямая и косвенная речь как способы передачи чужой речи».
13. Составьте конспект урока развития речи по теме: «Подробное изложение (письменно, по сложному плану) повествовательного текста с элементами рассуждения (7 класс).
14. Составьте конспект урока обобщения материала по теме: «Односоставные предложения».
15. Составьте конспект урока подачи новых знаний по теме: «Исконно-русские и заимствованные слова. Ознакомление со словарем иностранных слов. Устаревшие слова. Новые слова (неологизмы).
16. Составьте конспект урока развития речи по теме: «Подробное изложение (обучающее, письменное) текста художественного стиля с элементами описания животного» (5 класс).
17. Составьте конспект урока развития речи по теме: «Устное сочинение-описание внешности человека, изображенного на картине» (7 класс).
18. Составьте конспект урока повторения и закрепления по теме: «Одна и две буквы Н в именах прилагательных».
19. Составьте конспект урока подачи новых знаний по теме «Безличные предложения. Использование безличных предложений в языке».
20. Составьте конспект урока закрепления материала по теме: «Сложноподчиненное предложение с придаточным изъяснительным».
21. Составьте конспект урока подачи новых знаний по теме: «Согласные твердые и мягкие, звонкие и глухие; чередование твердых и мягких, звонких и глухих

звуков в одной и той же части слова. Непарные звонкие и глухие, мягкие и твердые согласные звуки».
22. Составьте конспект урока подачи новых знаний по теме: «Правописание НЕ с причастиями».
23. Составьте конспект урока подачи новых знаний по теме: «Имя числительное как часть речи: общее значение, морфологические признаки, синтаксическая роль».
24. Составьте конспект урока обобщения материала по теме: «Сложное предложение с сочинительной связью».
25. Составьте конспект урока развития связной речи по теме: «Выборочное изложение (по сложному плану) памятника архитектуры на основе личных наблюдений и впечатлений (письменно)» (8 класс).

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНСПЕКТУ УРОКУ

Методичні рекомендації до укладання розгорнутого конспекту уроку

Початок конспекту оформлюється за загальною схемою. Спочатку зазначаються:
тема, мета уроку, його тип, методи і прийоми проведення, засоби наочності й технічні засоби навчання, використана в процесі підготовки до уроку літератури.

Дидактична мета визначається, виходячи зі змісту матеріалу програми, вона вказує на результат, який передбачається досягнути.

Доцільно виділити навчальні завдання, які визначають формування умінь і навичок: виконувати конкретну операцію, дію; відрізняти правильне виконання дії, якою необхідно оволодіти, від неправильного; визначати, пояснювати, обґрунтовувати характерні ознаки, принципи правильного виконання дії.

У конспекті слід вказати розвивальну та виховну мету навчання:
- якими логічними операціями та прийомами розумової діяльності оволодіють учні;
- які почуття пробуджуються у процесі навчання (подиву, зацікавленості, успіху, гордості, співпричетності, відповідальності та ін.);
- які цінності для себе відкривають, усвідомлюють учні;
- які уміння соціальної поведінки формуються на занятті.

У конспекті орієнтовно виділяють такі головні етапи навчального заняття:
- актуалізація опорних знань і чуттєвого досвіду школярів;
- розкриття значущості теми та мотивація пізнавальної діяльності учнів;
- формування системи знань, умінь, навичок учнів;
- закріплення, застосування знань, умінь, навичок у різноманітних мовленнєвих ситуаціях;
- домашнє завдання на наступний урок;
- підведення підсумків обговорення досягнутих результатів, вражень, думок.

Послідовність етапів уроку може бути різною (залежно від його типу).

У конспекті зазначаються способи, прийоми актуалізації опорних знань (основних понять, визначень, висновків, формул, які учні засвоїли раніше і

застосовують у практичній діяльності, необхідних для сприймання учнями нового змісту.

На етапі мотивації пізнавальної діяльності школярів слід визначити способи постановки мети, розкриття особистісної значущості теми для учнів, пробудження у них інтересу до певного змісту, роботи на занятті, створення емоційного настрою класу, тобто здійснення психологічної підготовки школярів до сприймання нового матеріалу. З цією метою, залежно від рівня готовності класу, змісту теми, можна використати незвичайний, навіть парадоксальний матеріал, проблемну ситуацію, аналогію, несподіване порівняння, ілюстрації, наочні посібники, технічні засоби. Можна стисло описати бесіду, діалог чи дискусію, в процесі яких учні висловлюють міркування щодо теми, очікування, уявлення.

Після підготовчого етапу в конспекті описують зміст активного навчання шляхом взаємодії вчителя та учнів:

- виділяють логічно пов’язані етапи організації спільної навчально пізнавальної діяльності вчителя та учнів;
- зазначають нові факти, положення, уміння та навички, якими повинні оволодіти школярі; описують характер організації діяльності учнів, способи співпраці учителя та школярів, застосування методів і прийомів, що забезпечують продуктивне оволодіння матеріалом певним контингентом учнів, форми їхньої навчальної діяльності й міжособистісної взаємодії;
- формулюють різні типи питань, способи стимулювання классу до виконання різних типів завдань;
- накреслюють способи перевірки рівня розуміння, осмислення учнями знань, володіння уміннями й навичками, оцінювання досягнутих результатів;
- зазначають прізвища учнів, які будуть залучені до конкретного виду роботи із врахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

Завершальний етап уроку передбачає відпрацювання; вдосконалення; застосування знань, умінь і навичок учнів, оцінення рівня їх сформованості.

У конспекті також зазначають форми (колективні, групові, індивідуальні) і способи застосування знань у стандартних і змінених умовах (мозкова атака, діалог, дискусії, виконання різноманітних завдань, вправ, лабораторних, практичних робіт); способи мотивації діяльності школярів, організації зворотного зв’язку на певному етапі.

У процесі планування уроку залежно від мети взаємодії вчителя та учнів на певному етапі заняття виділяють також способи, прийоми реалізації виховних можливостей навчання (зміст активних методів навчання, форми організації навчальної діяльності, взаємин учителя і учнів та інших стимулів).

Доцільно в конспекті після кожного етапу заняття передбачити висновок, забезпечити їх взаємозв’язок.

Завершується підготовка до навчального заняття визначенням домашнього завдання на наступний урок.

У конспекті вказується тема вивчення, підручник, де вона висвітлюється (автор, назва, рік видання, назва розділу, номери параграфів, сторінки), диференційовані (усні, письмові, теоретичні, практичні) завдання.

У плані слід зазначити обсяг домашнього завдання, час його виконання учнем. Наприкінці навчального заняття доцільно підвести загальний підсумок,

зазначити способи залучення учнів до повідомлення власних вражень, міркувань щодо заняття.

Вимоги до оформлення конспекту поурочного плану

- чітко визначені тема, мета;
- поурочний план – логічна схема побудови уроку;
- план повинен демонструвати методи, форми, прийоми роботи з класом, спрямовані на досягнення мети;
- чітко вказати форми і методи індивідуальної роботи з сильними і невстигаючими учнями;
- особливу увагу при плануванні треба приділяти самостійній роботі учнів на уроці, самостійному пошуку знань (наше завдання не наповнювати учнів знаннями, а викликати інтерес до знань, навчити здобувати ці знання, творчо мислити);
- повинні бути сформульовані питання, які пропонуються учням на різних етапах роботи на уроці;
- поурочний план повинен передбачати всі елементи структури обраного типу уроку (урок засвоєння нових знань; урок формувань умінь та навичок; урок засвоєння умінь та навичок; урок узагальнення і систематизації знань; урок перевірки знань, навичок і умінь; комбінований урок).
- поурочні плани повинні бути охайно оформлені.

Зразок оформлення розгорнутого конспекту уроку

Тема урока
Класс:
Цели урока:
- обучающая:
- развивающая:
- воспитывающая:

Тип урока:
Методы и приемы:
Оборудование:
Литература:

Ход урока:

I. Организационный момент
II. Объявление темы, постановка целей урока, мотивация учебной деятельности.
III. Актуализация опорных знаний / Проверка домашнего задания.
IV. Основная часть урока:
- Изложение нового материала;
- Повторение материала и закрепление материала;
- Обобщение материала.

V. Первичное закрепление знаний.
VI. Применение полученных знаний в процессе формирования учебно-языковых умений.

VII. Подведение итогов урока.
VIII. Информация о домашнем задании.

Методика навчання зарубіжної літератури

У межах комплексного екзамену передбачається виконання завдання, метою якого є визначення рівня сформованості методичної компетентності вчителя зарубіжної літератури.

Здобувач вищої освіти одержує кваліфікаційне завдання за 10 днів до державного екзамену. Протягом цього терміну йому необхідно в позааудиторний час розробити план-конспект уроку, враховуючи новітні досягнення методики викладання зарубіжної літератури в школі. Розробку бажано ілюструвати підготовленою заздалегідь наочністю.

Захист індивідуального завдання відбудеться за розкладом у державній екзаменаційній комісії.

Об’єкти оцінювання: гностичні, конструктивно-планувальні, проектувальні та комунікативно-навчальні вміння.

Критерії оцінювання: методична грамотність, здатність до обґрунтування методичних рішень, термінологічна коректність.

Тривалість презентації – 10 хвилин.

Вимоги до розробки плану-конспекту уроку:

- план має містити сформульовані мету, навчальні, розвивальні та виховні задачі;
- використання належних навчальних методів та прийомів;
- детально розроблений зміст кожного етапу;
- залучення запропонованих засобів навчання.

У плані-конспекті уроку необхідно:

- сформулювати загальну мету, навчальні, розвиваючі та виховні задачі;
- визначити тип уроку з урахуванням сучасних технологій навчання;
- визначити етапи уроку і характерні для них навчальні методи та прийоми;
- розкрити зміст роботи на кожному з етапів уроку;
- підготувати необхідну наочність, якщо потрібно.

Під час презентації потрібно:

- аргументувати доцільність методичних рішень;
- продемонструвати володіння методикою викладання зарубіжної літератури в середній школі;
- коректно вживати методичну термінологію.

Важливо також звернути увагу на необхідність:

- дотримання норм часу;
- логічного переходу від однієї частини виступу до іншої;
- доповідати в нормальному темпі мовлення;
- продемонструвати окремі етапи уроку;
- використання засобів навчання, у тому числі технічних;
- давати вичерпну відповідь на запитання й зауваження голови і членів (екзаменаторів) БЕК.

План-конспект уроку має бути написаний українською або російською мовами.

Тематика індивідуальних завдань
з методики викладання зарубіжної літератури
(12 завдань)

1. Складіть план-конспект уроку зарубіжної літератури у 6 класі, де Ви вирішуєте задачу – розвиток навичок виразного читання (за твором І. А. Крилова «Вовк та ягня»).

2. Складіть і захистіть план-конспект уроку зарубіжної літератури, де ви використовуєте різноманітні методи навчання (клас і тема за вибором студента).

3. Складіть і захистіть план-конспект уроку зарубіжної літератури для 5 класу, де Ви пояснюєте проблему комічного в художньому творі (за твором М. Твена «Пригоди Тома Соєра»).

4. Складіть і захистіть план-конспект нестандартного уроку зарубіжної літератури (клас і тема за вибором студента).

5. Складіть і захистіть план-конспект уроку зарубіжної літератури у 8 класі, де Ви вирішуєте задачу – розвиток читацької культури учнів (за твором А. де Сент-Екзюпері «Маленький принц»).

6. Складіть і захистіть план-конспект уроку зарубіжної літератури у 7 класі, де Ви використовуєте культурологічний підхід до викладання зарубіжної літератури (за повістю «Тарас Бульба» М. В. Гоголя)

7. Складіть і захистіть план-конспект уроку позакласного читання, задача якого – викликати зацікавлення учнів 8 класу темою «Міфи народів світу».

8. Складіть і захистіть план-конспект уроку зарубіжної літератури, де Ви організуєте групову роботу учнів (клас і тема за вибором студента).

10. Складіть і захистіть план-конспект уроку зарубіжної літератури для 5 класу, де Ви навчаєте учнів складати характеристику персонажу (Г. Х. Андерсена «Снігова королева»).

11. Складіть і захистіть план позаурочного заходу, задача якого – святкування річниці поета (наприклад, С. О. Єсеніна, О. О. Блока, О. С. Пушкіна, О. Хайяма – за Вашим вибором).

12. Складіть і захистіть план-конспект уроку зарубіжної літератури у 8 класі з теми «В. Шекспір. Гамлет як вічний образ», де Ви використовуєте можливості проблемного навчання.

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ТА ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ НА КОМПЛЕКСНОМУ ІСПИТІ

9.1. Оцінювання усної частини іспиту

Оцінювання усної частини державного іспиту відбувається на основі критеріїв, що застосовуються окремо до кожного з трьох завдань.

Загальна кількість балів за перше завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,25.
Загальна кількість балів за друге завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,25.
Загальна кількість балів за третє завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,25.
Загальна кількість балів за четверте завдання – 100 балів. Коефіцієнт – 0,25.

Критерії оцінювання завдань із російської мови

100 балів (відмінно) – відповідь студента повністю відповідає змісту питання; основні проблеми повністю і ґрунтовно розкриті; логічно і послідовно викладає теоретичний матеріал, наводить самостійно приклади і коментує їх, спроможний простежити історію питання чи мовного явища, демонструє уміння застосувати набуті знання у нестандартних ситуаціях. При відповіді студент не допускає фактичних і мовленнєвих помилок. Відповідь студента виважена і науково обґрунтована, демонструє особистий внесок у вирішення поставленої проблеми, враховує наявні в лінгвістиці погляди й підходи, можливі альтернативи вирішення. студент демонструє високий рівень доказовості викладу матеріалу з питання, може викласти свою точку зору з проблем, що обговорюються.

95 балів (відмінно) – відповідь студента повністю відповідає змісту питання; основні проблеми повністю і ґрунтовно розкриті; логічно і послідовно викладає теоретичний матеріал, наводить самостійно приклади і коментує їх, демонструє уміння застосувати набуті знання у нестандартних ситуаціях. При відповіді студент не допускає фактичних і мовленнєвих помилок. Відповідь студента виважена і науково обґрунтована, демонструє особистий внесок у вирішення поставленої проблеми, враховує наявні в лінгвістиці погляди й підходи, можливі альтернативи вирішення. студент демонструє високий рівень доказовості викладу матеріалу з питання, може викласти свою точку зору з проблем, що обговорюються.

90 балів (відмінно) – відповідь студента повністю відповідає змісту питання; основні проблеми повністю і ґрунтовно розкриті; логічно і послідовно викладає теоретичний матеріал, наводить самостійно приклади і коментує їх. При відповіді студент не допускає фактичних і мовленнєвих помилок. Відповідь студента виважена і науково обґрунтована, демонструє особистий внесок у вирішення поставленої проблеми, враховує наявні в лінгвістиці погляди й підходи, можливі альтернативи вирішення. студент демонструє високий рівень доказовості викладу матеріалу з питання, може викласти свою точку зору з проблем, що обговорюються.

85 балів (добре) – студент добре володіє теоретичним матеріалом; комплексно розв’язує поставлені питання; наводить приклади; правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми; використовує спеціальну термінологію; відсутні грубі помилки. У відповіді

можлива 1 неточність у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які докорінно не змінюють зміст.

80 балів (добре) – студент добре володіє теоретичним матеріалом; комплексно розв'язує поставлені питання; наводить приклади; правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми; використовує спеціальну термінологію; відсутні грубі помилки. У відповіді можливі до 2 неточностей у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які докорінно не змінюють зміст.

75 балів (добре) – студент добре володіє теоретичним матеріалом, повно розв'язує поставлені питання; правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми; використовує спеціальну термінологію; відповідає без грубих помилок. У відповіді можливі 3-4 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які докорінно не змінюють зміст.

70 балів (задовільно) – студент задовільно володіє матеріалом; зміст питань викладено частково, не завжди послідовно; відповідь неповна, але основний зміст розкрито; у відповіді можливі 1-2 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які впливають на зміст питання, але докорінно не змінюють його.

65 балів (задовільно) – студент не завжди може обґрунтувати висловлені думки, неточно дає визначення окремих мовних фактів; відповідає на більшість запитань, що конкретизують відповідь; може навести окремі завчені приклади. Губиться при необхідності навести приклади, не завжди може дати відповідь на запитання, що конкретизує його висловлення. Виклад відзначається поверховістю, недостатньою осмисленістю і логічністю, значною кількістю фактичних помилок.

60 балів (задовільно) – студент відтворює уривчастими реченнями окремі цілісні смислові фрагменти теоретичного матеріалу. Студент в основному не розуміє того, про що повідомляє, сплутує мовні факти, що спричиняє до грубих фактичних помилок; не може навести приклади.

Критерії оцінювання завдань із зарубіжної літератури

100 балів (оцінка «відмінно») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання екзаменаційного білета, демонструючи досконалі знання особливостей історико-літературного процесу, текстів художніх творів;
- розв'язує поставлене завдання із залученням історико-літературного контексту на синхронічному або діахронічному рівнях;
- демонструє обізнаність із сучасними науковими розвідками з поставлених питань;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;

- вільно висловлює власні думки, самостійні судження, читацькі спостереження над текстом;
- відповідь будує послідовно, логічно і правильно.

95 балів (оцінка «відмінно») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання екзаменаційного білета, демонструючи досконалі знання особливостей історико-літературного процесу, текстів художніх творів;
- розв’язує поставлене завдання із залученням історико-літературного контексту на синхронічному або діахронічному рівнях;
- демонструє обізнаність із сучасними науковими розвідками з поставлених питань;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- вільно висловлює власні думки, самостійні судження, читацькі спостереження над текстом;
- відповідь будує послідовно, логічно і правильно.

Допускається 1-2 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

90 балів (оцінка «відмінно») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання екзаменаційного білета, демонструючи досконалі знання особливостей історико-літературного процесу, текстів художніх творів;
- розв’язує поставлене завдання із залученням історико-літературного контексту на синхронічному або діахронічному рівнях;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- висловлює власні думки, самостійні судження, читацькі спостереження над текстом;
- відповідь будує послідовно, логічно і правильно.

Допускається 2-3 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

85 балів (оцінка «добре») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

- дає повну відповідь на питання екзаменаційного білета, демонструючи знання особливостей історико-літературного процесу, текстів художніх творів;
- розв’язує поставлене завдання із залученням історико-літературного контексту на синхронічному або діахронічному рівнях;
- розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- висловлює власні думки, самостійні судження, читацькі спостереження над текстом;
- відповідь будує послідовно, логічно і правильно.

Допускається 1-2 неточності у викладі матеріалу, або під час аналізу художнього тексту, які не призводять до помилкових висновків.

80 балів (оцінка «добре») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

- дає правильну відповідь на питання екзаменаційного білета, демонструючи знання окремих особливостей історико-літературного процесу, текстів художніх творів;
- розв'язує поставлене завдання із залученням історико-літературного контексту (на рівні конкретних паралелей, компаративних прикладів з текстів);
- розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- висловлює власні думки, самостійні судження, читацькі спостереження над текстом;
- відповідь будує послідовно, логічно і правильно.

Допускається 2-3 неточності у викладі матеріалу, або під час аналізу художнього тексту, які не призводять до помилкових висновків.

75 балів (оцінка «добре») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

- дає правильну відповідь на питання екзаменаційного білета, демонструючи знання особливостей історико-літературного процесу, текстів художніх творів;
- розв'язує поставлене завдання із залученням історико-літературного контексту (на рівні конкретних паралелей, компаративних прикладів з текстів);
- розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи окремими поняттями й термінами;
- висловлює власні думки, самостійні судження, читацькі спостереження над текстом;
- відповідь будує послідовно і правильно.

У відповіді можливі 3-4 несуттєві помилки або неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які докорінно не змінюють зміст.

70 балів (оцінка «задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково, не завжди послідовно;
- відповідь неповна, але правильний зміст залишається;
- у відповіді наявні неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які змінюють зміст;
- здобувач вищої освіти має труднощі в аналізі певного художнього тексту (визначення місця твору у творчій біографії письменника, визначення жанрової природи твору, визначення рис того чи іншого літературного напрямку або школи);
- відповідь здобувача вищої освіти студента містить мовленнєві помилки.

65 балів (оцінка «задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково, не завжди послідовно;
- відповідь неповна, правильний зміст залишається частково;

- у відповіді наявні неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які змінюють зміст;
- здобувач вищої освіти має труднощі в аналізі певного художнього тексту (визначення місця твору у творчій біографії письменника, визначення жанрової природи твору, визначення рис того чи іншого літературного напрямку або школи, визначення ідейно-художньої своєрідності твору, у тому числі на рівні проблематики і системи образів);
- відповідь здобувача вищої освіти містить мовленнєві помилки.

60 балів (оцінка «задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково;
- відповідь неповна, що впливає на зміст викладу;
- у відповіді відсутня спеціальна термінологія;
- відповідь містить грубі помилки у викладі матеріалу, які змінюють зміст;
- здобувач вищої освіти не опирається на прочитаний художній текст, розкриваючи питання екзаменаційного білету;
- здобувач вищої освіти має труднощі в аналізі певного художнього тексту (визначення місця твору у творчій біографії письменника, визначення жанрової природи твору, визначення рис того чи іншого літературного напрямку або школи, визначення ідейно-художньої своєрідності твору, у тому числі на рівні проблематики і системи образів);
- відповідь здобувача вищої освіти містить мовленнєві помилки.

55 балів (оцінка «незадовільно») ставиться, якщо:

- зміст питання екзаменаційного білету не розкрито;
- у відповіді наявні грубі помилки у характеристиці історико-літературного процесу певної доби, творчості певного автора, або під час аналізу художнього тексту;
- здобувач вищої освіти не володіє спеціальною термінологією;
- відповідь здобувача вищої освіти містить мовленнєві помилки.

35 балів (оцінка «незадовільно») ставиться, якщо:

- зміст питання екзаменаційного білету не розкрито;
- здобувач вищої освіти не володіє навичками аналізу художніх текстів;
- здобувач вищої освіти не володіє спеціальною термінологією;
- відповідь здобувача вищої освіти містить мовленнєві помилки.

Критерії оцінювання завдань з теорії та практики освіти

Студент одержує оцінку **відмінно (100),** якщо він безпомилково:

- розкриває у повному обсязі зміст питання і впевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;

- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи високий рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи високий рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору.

Студент одержує оцінку **відмінно (95),** якщо він:

- розкриває у повному обсязі зміст питання і впевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи високий рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи високий рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Студент одержує оцінку **добре (90),** якщо він:

- розкриває у повному обсязі зміст питання і впевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;

- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи високий рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;

- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;

- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи високий рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;

- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Студент одержує оцінку **добре (85),** якщо він:

- розкриває у повному обсязі зміст питання і дещо невпевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;

- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи високий рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;

- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;

- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи високий рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;

- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Студент одержує оцінку **добре (80),** якщо він:

- розкриває у повному обсязі зміст питання і дещо невпевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи достатній рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи високий рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Студент одержує оцінку **добре (75),** якщо він:

- розкриває у повному обсязі зміст питання і дещо невпевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи достатній рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи достатній рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати

сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Студент одержує оцінку **задовільно (70),** якщо він

- розкриває не у повному обсязі зміст питання і дещо невпевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє глибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи достатній рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи достатній рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Студент одержує оцінку **задовільно (65),** якщо він

- розкриває не у повному обсязі зміст питання і невпевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє неглибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи достатній рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи достатній рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні

знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;

- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Студент одержує оцінку **задовільно (60),** якщо він

- розкриває не у повному обсязі зміст питання і невпевнено відповідає на додаткові питання, демонструючи володіння сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення професійної діяльності учителя;
- виявляє неглибоке розуміння основних понять і категорій з комплексу педагогічних дисциплін, розкриває їх взаємозв'язок, виявляючи низький рівень сформованості педагогічного аналітичного і синтетичного мислення;
- демонструє цілісне бачення педагогічної теорії та практики, інтегруючи теоретичні знання різних галузей педагогіки;
- ілюструє теоретичні положення, педагогічні постулати прикладами з досвіду видатних педагогів минулого і сучасності та з власної практики; виявляючи достатній рівень сформованості вміння поєднувати теоретичні знання з практикою та вміння застосовувати теорію для пояснення явищ і феноменів, процесів педагогічної дійсності;
- в цілому володіє нормами педагогічного і міжособистісного спілкування та їх реалізації: вміє вільно, логічно, аргументовано, чітко та стисло викладати сутність питання білету і додаткових питань, аргументуючи власну позицію і точку зору, але при цьому робить незначні помилки, які сам і виправляє.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з методики навчання російської мови

100 балів («відмінно») ставиться, якщо студент виявляє з дисципліни глибокі теоретичні знання і міцні уміння та навички визначати тип, мету уроку, укладати конспекти уроків (повні, розгорнені з додатками у вигляді дидактичного роздаткового матеріалу, власноруч виготовленою наочністю тощо), орієнтується у формах, методах і принципах викладання російської мови в середніх класах, доречно застосовує новітні технології, самостійно укладає завдання відповідно до принципів особистісно-орієнтованого навчання, уміє аргументувати власну думку.

95 балів («відмінно») ставиться, якщо студент володіє ґрунтовними знаннями з дисциплін, аргументовано їх використовує, виявляє міцні уміння та навички визначати тип, мету уроку, укладати конспекти уроків різних типів з елементами новітніх технологій на базі традиційних методів і принципів навчання української мови в загальноосвітніх закладах.

Допускається 1–2 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

90 балів («відмінно») ставиться, якщо студент виявляє глибокі теоретичні знання і міцні уміння та навички визначати тип, триєдину мету уроку, укладати конспекти уроків згідно з вимогами, орієнтується у традиційних та інноваційних формах, методах і принципах навчання української мови, але використовує у своїй діяльності переважно традиційні методи і прийоми.

Допускається 2–3 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

85 балів («добре») ставиться, якщо студент вільно оперує вивченим матеріалом, виявляє глибокі знання, міцні уміння та навички з дисциплін, застосовує їх у нестандартних ситуаціях, адекватно визначає тип і структуру сучасного уроку, але часом допускає незначні помилки теоретичного чи практичного характеру, які самостійно виправляє.

У відповіді можливі 1–2 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які не впливають на конкретний зміст.

80 балів («добре») ставиться, якщо студент має достатньо повні знання, уміння та навички підготовки до уроків різних типів, доречно застосовує відповідні методи і прийоми навчання у стандартних ситуаціях, але допускає незначні помилки теоретичного чи практичного характеру (пропонує однотипні завдання, сплутує завдання пропедевтичного і тренувального характеру тощо).

У відповіді можливі 2–3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які не впливають на конкретний зміст.

75 балів («добре») ставиться, якщо студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, орієнтується в сучасній дидактиці, має повні знання, міцні уміння та навички визначати тип і мету уроку, допускає помилки теоретичного чи практичного характеру, які виправляє під керівництвом викладача.

У відповіді можливі 3–4 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які не впливають на конкретний зміст.

70 балів («задовільно») ставиться, якщо студент в основному орієнтується у навчальному матеріалі, але викладає матеріал не досить повно і послідовно, допускає помилки в формулюванні деяких теоретичних положень; у визначенні мети уроків, сплутує структуру уроків різних типів, не вміє обґрунтовувати свої думки.

У відповіді можливі 1–2 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

65 балів («задовільно») ставиться, якщо студент в основному орієнтується в сучасних технологіях навчання української мови, здатен використовувати під час відповіді допоміжні матеріали, але не виявляє щодо них критичного мислення, не вміє аналізувати власну і чужу діяльність у визначенні мети уроку і доборі відповідних методів і прийомів навчання.

У відповіді можливі 2–3 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

60 балів («задовільно») ставиться, якщо студент має початковий рівень знань, здатен відтворити навчальний матеріал відповідно до тексту методичної літератури, описує хід уроку без пояснення й оцінки власної діяльності вчителя української мови, не виявляє креативності в підготовці до уроку, використовує одноманітні методи і прийоми, допускає помилки у визначенні мети і структури уроку відповідно до його тематики і типу.

У відповіді наявні неточності у використанні спеціальної термінології, грубі помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

55 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо студент виявляє незнання більшої частини навчального матеріалу, допускає помилки у формулюванні визначень, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не знає вимог до укладання конспектів уроків, оцінювання навчальних досягнень учнів.

У відповіді наявні грубі помилки у використанні спеціальної термінології, суттєві помилки у викладі матеріалу, які впливають на конкретний зміст.

35 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо основний зміст питань не розкрито; відсутнє володіння спеціальною термінологією; студент не відповідає на поставлені запитання.

0 балів («незадовільно») ставиться тоді, якщо студент відмовляється відповідати на питання білета.

Критерії оцінювання індивідуального завдання з методики викладання зарубіжної літератури

100 балів (оцінка «відмінно») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

– у повній мірі володіє матеріалом (має чітке уявлення про типи та форми, методи й прийоми, етапи уроку, сучасні підходи до викладання зарубіжної літератури);

– грамотно складає та представляє план або фрагмент конспекту уроку, при цьому показує здатність застосовувати різні прийоми засвоєння учнями понять і явищ теорії та історії літератури, навички використовувати різні методи роботи з учнями.

95 балів (оцінка «відмінно») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

– у повній мірі володіє матеріалом (має чітке уявлення про типи та форми, методи й прийоми, етапи уроку, сучасні підходи до викладання зарубіжної літератури);

– грамотно складає та представляє план або фрагмент конспекту уроку, при цьому показує здатність застосовувати різні прийоми засвоєння учнями понять і явищ теорії та історії літератури, навички використовувати різні методи роботи з учнями.

Допускається 1-2 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

90 балів (оцінка «відмінно») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

– у повній мірі володіє матеріалом (має чітке уявлення про типи та форми, методи й прийоми, етапи уроку, сучасні підходи до викладання зарубіжної літератури);

– грамотно складає та представляє план або фрагмент конспекту уроку, при цьому показує здатність застосовувати різні прийоми засвоєння учнями понять і явищ теорії та історії літератури, навички використовувати різні методи роботи з учнями.

Допускається 2-3 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

85 балів (оцінка «добре») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

– добре володіє матеріалом (має уявлення про типи та форми, методи й прийоми, етани уроку, але не зовсім чітко представляє сучасні підходи до викладання зарубіжної літератури);

– грамотно складає план або фрагмент конспекту уроку, але застосовує одноманітні прийоми засвоєння учнями понять і явищ теорії та історії літератури.

У відповіді можливі 1-2 несуттєві помилки або неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які докорінно не змінюють зміст.

80 балів (оцінка «добре») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

– добре володіє матеріалом (має уявлення про типи та форми, методи й прийоми, етани уроку, але не зовсім чітко представляє сучасні підходи до викладання зарубіжної літератури);

– грамотно складає план або фрагмент конспекту уроку, але застосовує одноманітні прийоми засвоєння учнями понять і явищ теорії та історії літератури.

У відповіді можливі 2-3 несуттєві помилки або неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, які докорінно не змінюють зміст.

75 балів (оцінка «добре») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

– добре володіє матеріалом (має уявлення про типи та форми, методи й прийоми, етани уроку, але не зовсім чітко представляє сучасні підходи до викладання зарубіжної літератури);

– грамотно складає план або фрагмент конспекту уроку, але застосовує одноманітні прийоми засвоєння учнями понять і явищ теорії та історії літератури.

У відповіді можливі 3-4 несуттєві помилки або неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які не змінюють зміст.

70 балів (оцінка «задовільно») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

– задовільно володіє матеріалом (має уявлення про методи й прийоми, етапи уроку, але плутається у типах та формах уроку, тому не завжди вірно використовує ті чи інші прийоми);

– складає план або фрагмент конспекту уроку з помилками, не у повній мірі вирішує поставлені на уроці завдання.

65 балів (оцінка «задовільно») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

– задовільно володіє матеріалом (має уявлення про методи й прийоми, не завжди правильно структурує урок, плутається у типах та формах уроку, тому не завжди вірно використовує ті чи інші прийоми);

– складає план або фрагмент конспекту уроку з серйозними помилками, не у повній мірі вирішує поставлені на уроці завдання.

60 балів (оцінка «задовільно») ставиться, якщо здобувач вищої освіти виявляє такі знання та вміння:

– задовільно володіє матеріалом (має уявлення про методи й прийоми, етапи уроку, не завжди правильно структурує урок, плутається у типах та формах уроку, тому невірно використовує ті чи інші прийоми);

– складає план або фрагмент конспекту уроку з серйозними помилками, не у повній мірі вирішує поставлені на уроці завдання.

55 балів (оцінка «незадовільно») ставиться, якщо:

– здобувач вищої освіти незадовільно володіє матеріалом (не має уявлення про типи та форми, методи й прийоми, етапи уроку, не представляє сучасні підходи до викладання зарубіжної літератури);

– здобувач вищої освіти у плані або фрагменті конспекту уроку реалізує поставлені завдання невірно.

35 балів (оцінка «незадовільно») ставиться, якщо:

– здобувач вищої освіти не володіє матеріалом (не має уявлення про типи та форми, методи й прийоми, етапи уроку);

– здобувач вищої освіти у плані або фрагменті конспекту уроку не реалізує поставлені завдання.

9.5. Підсумкова оцінка за державний іспит

Шкала оцінювання, що встановлена вищим навчальним закладом :

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
	екзамен	залік		
90-100	**Відмінно**	**зараховано**	**A**	відмінне виконання лише з незначною (мінімальною 1-2) кількістю помилок
82–89	**Добре**		**B**	вище середнього рівня з кількома помилками
75–81			**C**	вище середнього рівня з кількома помилками
67–74	**Задовільно**		**D**	непогано, але зі значною кількістю недоліків
60–66			**E**	виконання задовольняє мінімальним критеріям
35–59	**Незадовільно**	**не зараховано**	**FX**	з можливістю повторного складання
1–34			**F**	з обов’язковим повторним курсом

10. ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»
Горлівський інститут іноземних мов
Факультет соціальної та мовної комунікації
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)

КОМПЛЕКСНИЙ ІСПИТ
з російської мови, зарубіжної літератури та методики їх навчання, теорії та практики освіти

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Морфолого-синтаксичний, лексико-синтаксичний, лексико-семантичний способи словотвору сучасної російської мови.
2. Поясніть, як розкривається «думка народна» в романі Л. М. Толстого «Війна та мир». Розкрийте значення назви. Охарактеризуйте жанрову своєрідність твору.
3. Видатні персоналії та їх внесок у розвиток педагогічної думки. Педагогічна система К.Д. Ушинського.
4. Завдання з методики навчання російської мови / методики навчання зарубіжної літератури.

Затверджено на засіданні кафедри мовознавства та російської мови
Протокол № від « » 20 р.
Завідувач кафедри _____О. Л. Колесніченко, к. філол. н., доцент

Затверджено на засіданні кафедри світової літератури
Протокол № від « » 20 р.
Завідувач кафедри _____ С.А. Комаров, д. філол. н., професор

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та методики викладання
Протокол № від « » 20 р.
Завідувач кафедри _____ Л.В. Кокоріна, к. філол. н., доцент

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ

11.1. Рекомендована наукова та навчально-методична література з російської мови

1. Буланин Л. Л. Трудные вопросы морфологии : пособие для учителя / Л. Л. Буланин. – М. : Просвещение, 1976. – 208 с.
2. Валгина Н. С. Синтаксис современного русского языка / Н. С. Валгина. – М. : Агар, 2000. – 416 с.
3. Земская Е. А. Современный русский язык. Словообразование / Е. А. Земская. – М. : Просвещение, 1973. – 304 с.
4. Ковалевская Е. Г. История русского литературного языка / Е. Г. Ковалевская. – М. : Просвещение, 1978. – 384 с.
5. Лопатин В. В. Современный русский язык. Теоретический курс / В. В. Лопатин, И. Г. Милославский. – М. : Русский язык, 1989. – 314 с.
6. Матусевич М. И. Современный русский язык. Фонетика / М. И. Матусевич. – М. : Просвещение, 1976. – 288 с.
7. Современный русский язык : в 3ч. Ч. 1. Лексика. Фразеология. Фонетика. Графика и орфография / Н. М. Шанский, В. В. Иванов. – М. : Просвещение, 1987. – 192 с.
6. Современный русский язык : в 3 ч. Ч. 2. Словообразование. Морфология / Н. М. Шанский, А. Н. Тихонов. – М. : Просвещение, 1987. – 256 с.
7. Современный русский язык : в 3 ч. Ч.3. Синтаксис. Пунктуация / В. В. Бабайцева, Л. Ю. Максимов. – М., 1987. – 256 с.
8. Хабургаев Г. А. Старославянский язык / Г. А. Хабургаев. – М. : Просвещение, 1986. – 288 с.

11.2. Рекомендована наукова та науково-методична література з методики навчання російської мови

1. Баранов М. Т. Методика русского языка / М. Т. Баранов. – М. : Просвещение, 1990. – 449 с.
2. Баринова Е. А. Методика русского языка / Е. А. Баринова. – М. : Просвещение, 1974. – 400 с.
3. Власенков А. И. Общие вопросы методики русского языка в средней школе / А. И. Власенков. – М. : Просвещение, 1973. – 384 с.
4. Воителева Т. М. Теория и методика обучения русскому языку / Т. М. Воителева. – М. : Дрофа, 2006. – 319 с.
5. Капинос В. И. Развитие речи: теория и практика / В. И. Капинос. – М. : Просвещение, 1993. – 216 с.
6. Литневская Е. И. Методика преподавания русского языка в средней школе / Е. И. Литневская. – М. : Академический проспект, 2006. – 588 с.
7. Львов М. Р. Словарь-справочник по методике русского языка / М. Р. Львов. – М. : Просвещение, 1982. – 205 с.

8. Основные вопросы методики русского языка в восьмилетней школе / Под ред. А. В. Текучева, Т. А. Ладыженской, М. М. Разумовской. – М. : Просвещение, 1983. – 389 с.
9. Система обучения сочинениям в 4-8 классах / Под ред. Т. А. Ладыженской. – 3-е изд., перераб. – М. : Просвещение, 1983. – 374 с.
10. Текучев А. В. Методика русского языка в средней школе: учебник для вузов / А. В. Текучев. – М., 1980. – 412 с.
11. Текучев А. В. Об орфографическом и пунктуационном минимуме для средней школы / Т. В. Текучев. – М. : Просвещение, 1982. – 126 с.
12. Панов Б. Т. Типы и структура уроков русского языка / Б. Т. Панов. – М. : Просвещение, 1986. – 237 с.
13. Программы по русскому языку для средней школы (последние издания).
14. Учебники русского языка для средней школы (последние издания).
15. Федоренко Л. П. Принципы обучения русскому языку / Л. П.Федоренко. – М. : Просвещение, 1978. – 176 с.
16. Хрестоматия по методике русского языка. Русский язык как предмет преподавания. Пособие для учителей / Сост. А. В. Текучев. – М. : Просвещение, 1982. – 311 с.

11.3 Рекомендована література із зарубіжної літератури та методики її викладання

1. Алексеев М. П. История западноевропейской литературы. Средние века и Возрождение. Москва: Высш. шк. : Академия, 2000. 462 с.
2. Андреев Л. Г., Карельский А. В., Павлова Н. С. Зарубежная литература XX века: учебник для вузов. Москва: Высшая школа, 2004. 559 с.
3. Антична література [Текст] / Під ред. В. М. Миронової. Київ: Либідь, 2005. 488 с.
4. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 248 с.
5. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XVII – XVIII століття: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 292 с.
6. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гричаник Н. І. Історія зарубіжної літератури XX століття: 2-ге вид. перероб. та доп. [Навчальний посібник]. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 488 с.
7. Давиденко Г. Й., Чайка О. М., Гричаник Н. І., Кушнєрьова М. О. Історія новітньої зарубіжної літератури: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 274 с.
8. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: 2-ге вид. перероб. та доп. [Навчальний посібник]. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
9. Ерофеева Н. Е. Зарубежная литература. XVII век [Текст]. Москва: Дрофа, 2004. 187 с.
10. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2-х т. [Текст] / За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2005-2006.

11. История зарубежной литературы XIX века: учеб. для студ. вузов / Н. А. Жирмунская, З. И. Плавскин, М. В. Разумовская и др.; под ред. М. В. Разумовской. Москва: Высшая школа, 2001. 254 с.
12. История зарубежной литературы XIX века [Текст] / Под ред. Н. А. Соловьевой. Москва: Высшая школа : Академия, 2000. 558 с.
13. История западноевропейской литературы. XIX век: Франция, Италия, Испания, Бельгия: учеб. для вузов / Т. В. Соколова, А. И. Владимирова, З. И. Плавскин и др. ; под ред. Т. В. Соколовой. Москва: Высшая школа, 2003. 357 с.
14. История зарубежной литературы XVII века: учебное пособие / под ред. Н. Т. Пахсарьян. Москва: Высшая школа, 2007. 487 с.
15. Література західноєвропейського середньовіччя [Текст] / за ред. Н. О. Висоцької. Вінниця: Нова книга, 2005. 450 с.
16. Лосев А. Ф., Тахо-Годи А. А. Античная литература [Текст]. Москва: МГУ, 2005. 543 с.
17. Мірошниченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: підручник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2010. 432 с.
18. Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. Київ: Заповіт, 1997. 464 с.
19. Пащенко В. І., Пащенко Н. І. Антична література [Текст]. Київ: Либідь, 2001. 718 с.
20. Проскурнин Б. М., Яшенькина Р. Ф. История зарубежной литературы XIX века: западноевропейская реалистическая проза: учебное пособие. Москва: Флинта : Наука, 2004. 413 с.
21. Пухната С. А., Комаров С. А. Зарубіжна література доби постмодернізму: навчальний посібник. Горлівка, 2011. 344 с.
22. Тронский И. М. История античной литературы. Москва: Высшая школа, 1988. 463 с.
23. Храповицкая Г. Н., Коровин А. В. История зарубежной литературы: западноевропейский и американский романтизм: учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений / под ред. Г. Н. Храповицкой. Москва: Издательский центр «Академия», 2007. 432 с.
24. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2009. 316 с.

11.4. Рекомендована література із теорії та практики освіти

Основна:

1. Вища освіта в Україні: навч. посіб. / за ред. В. Г. Кременя. Київ: Знання, 2005. 327 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка: Навчальний посібник. 2-ге вид. допов. і переробл.. Київ: Академія, 2007. 576 с.
3. Глазиріна В. М. Педагогіка сучасної школи : навч. посіб. [для студ. педагог. ВНЗ] Донецьк: Норд-Прес, 2006. 193 с.

4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2004.
5. Закон України «Про вищу освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18
6. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14
7. Закон України «Про освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19
8. Кузьмінський А. І. Педагогіка: підручник. Київ: Знання-Прес, 2008. 418 с.
9. Левківський М.В. Історія педагогіки: навч.-метод. посібник. Вид. 4-е. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 190 с.
10. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
11. Освітні технології / За ред. О. М. Пєхоти. Київ: А.К.С., 2010. 225 с.
12. Педагогічна майстерність: підруч. / за ред. І. А. Зязюна. 2-е вид., доп. і перероб. Київ: Вища школа, 2004. 422 с.
13. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 616 с.
14. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. Київ: А.С.К., 2005. 192 с.
15. Слєпухов М. І. Наукові основи педагогічної теорії та практики : навч. посіб. 2-е вид., випр. і доп. Горлівка: Вид-во ГДПІІМ, 2010. 236 с.
16. Українська педагогіка в персоналіях: у 2 кн.: навч. посіб. / за ред. О. В. Сухомлинської. Київ: Либідь, 2005. Кн. 1. 2005. 624 с. Кн. 2. 2005. 552 с.
17. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ: Академвидав, 2014. 456 с.
18. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Либідь, 2003. 560 с.

Додаткова:

19. Белкин А. С. Ситуация успеха. Как ее создать. Москва: Просвещение, 1991.
20. Бєлявцева Т. Застосування методу проектів при формуванні пізнавальної активності учнів. *Відкритий урок*. 2004. № 5-6. С. 24-25.
21. Використання інтерактивних методів та мультимедійних засобів у підготовці педагога: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2003. С. 17-19.
22. Дендеренко О. О. Проблемне навчання як освітня технологія. *Відкритий урок*. 2002. № 2. С. 13-14.
23. Дусавицкий О. Система розвивального навчання в дзеркалі шкільної практики. *Сучасні педагогічні технології*. Упоряд. І. Рожнятовська, В. Зоц. Київ: Ред. загальнопед. газ., 2004. Ч. І. С. 85-95.
24. Кульчицька О. І. Обдарованість: природа і суть. *Обдарована дитина*. 2007. № 1. С. 17-24.
25. Марганець А. М. Нові педагогічні технології: інтерактивне навчання. *Відкритий урок*. 2003. № 7-8. С. 28-31.
26. Педагогічні технологи: теорія та практика. Курс лекцій: навч. посіб. / За ред проф. М. В. Гриньової. Полтава: АСМ, 2004. С. 111-141.
27. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навч. посіб. / За ред. І. А. Зязюна, Р. М. Пєхоти. Київ: А.С.К., 2003. С. 47-50.

28. Подмазін С. І. Технологія особистісно орієнтованого уроку. *Сучасні шкільні технології*. Упоряд. І. Рожнятовська, В. Зоц. Київ, 2004. Ч. І. С 64-69.
29. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивне навчання як сукупність технологій. Інтерактивні технології навчання. *Відкритий урок*. 2003. № 3-4. С. 19-31.
30. Учнівське самоврядування в умовах сучасності: практичний порадник / автори-упоряд.: Л. Кацинська, В. Кашевський. Рівне, 2001. 142 с.

12. ЗМІНИ ТА ДОПОВНЕННЯ